

Uunga siunnersuut: Innarluutilinnik sullissisutut atorfillit ilinniagaqarnissaat, ilinniaqqittarnissaat pikkorissartarnissaallu pillugu nuna tamakkerlugu periusissior-nissamut iliuusissatullu pilersaarusiornermik Naalackersuisut suliaqaqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Periusissiaq iliuusissatullu pilersaarut kingusinnerpaamik UKA2022 saqqummiunneqassaaq, iliuuserisassatullu siunniunneqartut qanoq nalilersorneqartarnissaat pillugu pilersaarummik amma imaqassalluni.

Inatsisartunut ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit

pillugu

**Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliap**

Siunnersuutip aappassanneer-neqarnerani

ISUMALIUTISSIISUTAA

Ataatsimiititaliap suliaqarnermi makkuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen Jensen, Siumut, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Mariia Simonsen, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Olsen, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Mette Arqe-Hammeken, Naleraq

UKA2021-imi 27. oktober 2021-mi siullermeerinninnerup kingorna siunnersuut ataatsimiititaliap misissorpaa.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Siunnersuummi matumani innarluutilinnik sullissisutut atorfillit ilinniagaqarnissaat, ilinniaqqittarnissaat pikkorissartarnissaallu pillugu nuna tamakkerlugu periusissior-nissamut iliuusissatullu pilersaarusiornermik suliaqarnissaannik Naalackersuisut peqquneqarput. Innarluutilinnik sullissisut ilinniarnissaannik ilinniaqqittarnissaannillu ersarissumik pilersaaruteqarnissaa siunnersuummi siunertarineqarpoq.

2. Apeqqutit

Immikkoortumik suliaqarnermut atatillugu Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoq ataatsimiititaliamit apeqqutit arlallit

akeqqullugit qinnuigineqarpoq. Ataatsimiititaliap apequtaasa akissuteqaatillu tassunga atasut assilineri isumaliutissiisummut uunga ilanngunneqarput.

3. Siunnersuummik ataatsimiititaliap suliarinninnera

Siunnersuut siullermeerneqarnerani assigiinngitsunik isummorsorfigineqarpoq. Naalackersuisut naalackersuisoqatigiillu isumaqatigiissutigaaat siunnersuut tapersersugassaqqissoq, akerlianik siunnersuutip siammasissusia pisariaqarneraluunniit naammangitsoq illuatungiliuttut isumaqartut.

Ataatsimiititaliap siullertut erseqqissaatigissavaa siunnersuutip matumani pineqarmat innarluutilinnut sullissisunik ilinniartitaanernik, ilinniaqqinnernik, pikkorisaaanernillu nuna tamakkerlugu periusissioornissamik iliuusissanillu pilersaarummik suliaqarneq, ataatsimiititaliamit pingaarnertut sammineqartussa.

Innarluutilinnut suliniutinik allanik Naalackersuisut aallartitsinissaanut siunnersuutip matuma mattutinngikkai ataatsimiititaliap taamatuttaaq oqaatigissavaa.

3.1 Innarluutilinnik sullissisut atorfillit ilinniagaqarnissaat, ilinniaqqittar-nissaat pikkorissartarnissaallu pillugu iliuusissatut pilersaarut

Innarluutilinnut sullissinermi nuna tamakkerlugu iliuusissanut pilersaarummik maanna Naalackersuisut suliaqartut ataatsimiititaliap maluginiarpa. Innarluutilinnut iliuusissatut pilersaarummik siunnersuutissaq una ilanngunneqassasoq Naalackersuisunit kissaatigineqarpoq. Naalackersuisoq akissuteqammini saqqummiussivoq:

”Naalackersuisut fagitigut ilisimasallit assigiinngitsut akornanni siammasissumik ilaasortaavigineqartumik ataatsimiititaliamik pilersitsinissamut periarfissaqarput, inunnik immikkut innarluutilinnut tunngatillugu suliaqarfimmi ilisimasalinnik katersinissaq siunnerfigalugu, periusissialiornerup iliuusissanullu pilersaarusernerup ilusilersorneqarneranut atatillugu. Naalackersuisut tamanna pissusissamisoortutut isigaaat.”

Qulaani allassimasut tunngavigalugit, Naalackersuisullu ataatsimiititaliap apequtaannut akissuteqaataat tunngavigalugit sammisaqarfimmut attuumassuteqartut Naalackersuisunit peqataatinniarnaqartut ataatsimiititaliamit paasilluarneqarpoq.

Naalackersuisut akissuteqaataat naapertorlugu 2014-imiit 2019-imut sulisut akornanni ilinniarsimangitsut 66%-imit 61%-mut ikileriarsimasut ataatsimiititaliap paasivaa. Tassa ikileriarneq 8 %-i, tamanna soorunami ajunngilaq. Taamaakkaluartorli innarluutilinnik sullissinermi sulisoqatigiit assigiinngitsut affai sinnerlugit ilinniarsimangitsut ataatsimiititaliap maluginiarpa.

3.2 Isumaliutissiissut UPA2014/111

2014-imi siunnersuut assingulluinnartoq, akuerineqartorlu Ilaqutariinnut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliamit suliarineqartoq. Siunnersuulli piviusunngortinneqanngilaq qinersisoqarnissaanik nalunaaruteqartoqarnera pissutigalugu. Ilaqutariinnut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliaasimasup isumaliutissiissutaanut¹ ataatsimiititaliaq innersuussivoqq, tassani allassimammat:

”Pisut ilaanni kommunit sulisitsisuusarput pisullu ilaanni Namminersorlutik Oqartussat sulisitsisuusarlutik. Ilinniaqqinnissamut qaffassarnissamullu sulisitsisoq tunngaviusumik akisussaasuvoq, tamanna suleqatigiit ataasiakkaat suleqatigalugit ingerlanneqartarluni.”

nangillunilu:

”Sulisunut innarluutilinnik sullissisunik kommunit sulisitsisuugaluarpataluunni pisariaqartitat naapertorlugit ineriartortitsinermik politikkikkullu anguniakkat periarfissaqartinnissaat Naalakkersuisut Inatsisartullu inatsisitigut aningaasatigullu sinaakktissanik ilinniartitsinermi qaffassaanermilu neqeroorutinit qulakkeerinninnissamut aalajangiisuusumik suleqataapput.”
(Ataatsimiititaliap ersarissanera)

Innarluutilinnik sullissisussanik amerlanerusunik ilinniagaqartoqarnissaanut nuna tamakkerlugu periusissiorinissamut iliuusissatullu pilersaarutip sinaakktissaanik pilersitseqataasinnaanera pillugu qulaani allassimasunut ataatsimiititaliaq isumaqataavoq. Peqatigisaanik innarluutilinnut sullissereersut sapinngisamik pitsaanerpaamik piginnaaneqalernissaat pilersaarummi eqqumaffigineqalissalluni.

Nuna tamakkerlugu periusissiorinissamut iliuusissatullu pilersaarutip inunnik innarluutilinnik sullissisut ilinniarsimasut amerlanerulernissaat kingunerissagaa ataatsimiititaliap kissaatigaa. Qanoq iliuuseqarluni amerlanerusut ilinniagaqalernissaat anguneqassanersoq pillugu Naalakkersuisut ataatsimiititaliamik malinnaatitsinissaat taamatuttaaq ataatsimiititaliap naatsorsuutigaa.

Piaartumik iliuuseqarnissaq sammisaqarfiusoq pisariaqarpoq. Inuit innarluutillit tapersorsorneqarnissaanut inatsit aamma innarluutillit pillugit isumaqatigiissut naapertorlugit inuit innarluutillit pisinnaatitaaffitsik naapertorlugit inuuneqarsinnaanissaannik inunnut innarluutilinnut neqerooruteqarsinnaasariaqarpugut.

Inunnik Innarluutilinnik sullissinermi tamanna pitsaanerpaamik anguneqassaaq inuit sullissisut pisariaqartitaq naapertorlugu ilinniagaqarsimappata.

¹ UPA2014/111

4. Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai

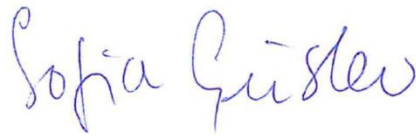
Inatsisartut Suleriaasianni § 33 imm. 1-imi allassimavoq siunnersuutip piviusunngortinneqarnissaanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai siunnersuutip tunngavilersuutaani allaaserineqassasut.

Siunnersuutip piviusunngortinneqarnissaanut aningaasatigut kingunerisassai ilanngunneqarsimammata ataatsimiititaliamit tusaatissatut tiguneqarpoq. Nuna tamakkerlugu periusissiap iliuusissanillu pilersaarutip piviusunngortinneqarnissaanut aningaasartuutissat 500.000 kr-inut missingerneqarpoq.

5. Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Siunnersuutaaqqaartoq akuersissutigineqassasoq ataatsimiititaliamit isumaqatigiittumit inassutigineqarpoq.

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnillutik matumuuna siunnersuut ataatsimiititaliap aappasaaniigassanngortippaa.

Sofia Geisler
Siulittaasoq

Doris Jakobsen Jensen
Siulittaasup tullia

Mariia Simonsen

Nivi Olsen

Mette Arqe-Hammeken

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliaq

Allakktigut imm. 35 UKA2021-mut atatillugu apeqqtinut akissuteqaat

12-11-2021
Sagsnr. 2021 - 17484
Akt nr. 18440265

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliaq allakktigut novemberip tallimaani uannut apeqquteqarpoq oqaluuserisani imm. 35-imut tunngasunik. Tassani pineqarput ilinniartitaanernut, ilinniaqqittarnernut innarluutilinnullu suliassaqarfimmut pikkorissartitsisarnermut periusissiat iliusissanullu pilersaaruisiat.

Postboks 1029
3900 Nuuk

Tlf: +299 34 50 00
Email: ikin@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Apeqqutigineqartut qujassutigaaqka, tulliuuttunilu taakkua ataasiakkaarlugit akissuteqarfissallugit.

1. Innarluutilinnik sullissisutut atorfilinnut ilinniarsimasunut ilinniagaqarsimangitsunullu ilinniagaqarnissamut pikkorissarnissamullu periarfissat suuppat?

Akissut: Piffissami matumani ilinniartitaanerit, ilinniaqqittarnerit aamma pikkorissartarnerit tulliuuttut sulisuusunut neqeroorutigineqartarput, matumani ilaatigut innarluutilinnut suliassaqarfimmut tunngatillugu, ataaniittoq nalunaarsuiffik takuuk.

Ilinniartitaanerit:

- Isumaginninnermi ikiorti
- Isumaginninnermi assistenti
- Perorsaasoq
- Isumaginninnermi siunnersortitut ilinniartitaaneq
- Inuk tapersersuisartoq
- Peqqinnissamut ikiorti
- Peqqinnissamut assistenti

Ilinniaqqiffiusinnaasut

- Siunnersuisartumut assistentitut ilinniartitaaneq
- Isumaginninnermi suliani siunnersorti
- Perorsaanermut ikiorti
- Tarnikkut nappaatinut immikkut sammivilersorneq - Psykiatrispecialisering

Pikkorissarnerit:

- Meeqqat inuusuttuaqqallu ADHD-mik aamma autisme-mik nappaatillit pillugit perorsaanikkut atortussat
- Inuit tapersersuisartut, timikkut aamma tarnikkut perorsaanermut innarluutilinnik sullissinnermi aallaaviusartut
- Meeqqat aamma inuusuttuaqqat suussusilikkamik nappaatillit
- Ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni suliamik ilinniarsimangitsunut modul-ikkaakkamik pikkorissartitsisarneq meeqqanut innarluutilinnullu tunngatillugu.

Tamatuma saniatigut Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfik aamma Perorsaanermut Ilinniarfik suleqatigalugit

maanna sulissutigaat pikkorissaqqittarnermik aqqissuussinissaq, meeqqanik, inuusutuaqqanik aamma innarluutilinnik sullissivinni sulisunut sammititaasut. RKV-PKU-mik ingerlatsinerit meeqqanik, inuusuttuaqqanik aamma innarluutilinnik suliassaqaqfinni ingerlatsivinnut pineqartunut aningaasartuutaasannigillat pilersaarutaasut naapertorlugit, angalanernut, najugaqarnernut aamma pikkorissarnersiutinut aningaasartuutit Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit akilerneqartarmata, faginullu atattillugit aningaasartuutit Ilinniartitaanernut Naalakkersuisoqarfimmit akilerneqartarlutik.

2. Innarluutilinnut kiffartuussinermi 2019/2020-mi (kisitsisilluunniit pineqartut kingullit) ilinniarsimasunik ilinniagaqarsimanngitsunillu sulisunik agguataarsimanagerannik takussutissiamik ataatsimiititaliaq kissaateqarpoq.

Akissut: Nalunaarusiami kingullermi Epinionimit juni 2019-imi suliaasumi "Isumaginnittoqarfimmi inuit sulisussat" ersippoq "Ukiumut atorfinnik 1840-nik isumaginninnermut suliassaqaqfik imaqarpoq, aammalu Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu angerlarsimaffiutaanni ukiumut suliffinnik 687-inik. Isumaginninnermik suliassaqaqfimmi immikkoortut assigiinngitsut misissoraanni ingammik utoqqarnut innarluutilinnullu suliassaqaqfimmiipput suliamik ilinniarsimanngitsut (...) 61 % ukiumut suliffiit innarluutilinnut suliassaqaqfimmi suliamik ilinniarsimanngitsuupput" (EPINION, Isumaginninnermik suliassaqaqfimmi sulisut juni 2019, qup.6-7).

- a. 2014-imi sulisunik agguataarinninneq qulaani taaneqartumut sanilliuqqarsinnaasumik ataatsimiititaliaq kissaateqarpoq.

Akissut: Epinionip nalunaarusiaani 2014-imi "Isumaginninnermut suliassaqaqfimmi sulisussat" nalunaarneqarpoq una: "suliamik ilinniarsimanngitsut tassaapput sulisuusut ilaat amerlasuut isumaginninnermik ingerlatsivinni. Ersarinnerusumik suliamik ilinniarsimanngitsut ataatsimut sulisuusut innarluutilinnut suliassaqaqfimmi (...) 66 % -eraat." (EPINION, Isumaginninnermik suliassaqaqfimmi sulisunik qulaajaaneq, april 2014, qup. 20-21)

3. Innarluutilinnut periusissiorinissamut iliuusissatullu pilersaarut qaqugu naammassineqarnissaa Naalakkersuisut naatsorsuutigaat?

Akissut: Naalakkersuisunit naatsorsuutigaarput nunamut tamarmut atuuttumik innarluutilinnut suliassaqaqfimmut iliuusissanut pilersaarusiamik UKA 2022-imi saqqummiusisoqassasoq, tassani ilaassapput iliuusissanut pilersaarusiak ilinniartitaanernut, ilinniqaqqittarnermut aamma pikkorissartitsisarnernut innarluutilinnut suliassaqaqfimmi sulisunik.

- a. Iliuusissatut pilersaarutip UKA2022-mut saqqummiunneqarnissaanut siunnersuuteqartup piumasaqaateqarneratut pisinnaassasoq Naalakkersuisut isumaqarpat?

Akissut: Takuuk siuliani akissut.

4. Innarluutilinnik kiffartuussinermi sulisunik ilinniagaqarnermut, ilinniaqqinnermut pikkorissarnermullu iliuusissatut pilersaarutip immikkoortuani attuumassuteqartut Naalakkersuisunit kikkut toqqarneqassappat.

Akissut: Naleqquttuussaaq kommunini ingerlatsiviit, kommunini ineqarnermik neqeroorutit tapersersuinernillu neqeroorutit akulerunneqarnissaat, Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik kiisalu Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu innarluutilinnut neqeroorutaat. Tamatuma saniatigut ilinniartitaanernik ingerlatsiviit suliami

naleqquttut akulerunneqartariaqarput, soorlu assersuutigalugit PI/SPS, Pissassarfik, Meeqqanut, Inuusuttunut Ilaqutariinnullu Naalakkersuisoqarfik, Ilinniartitaanernut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik aamma Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik.

Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta

Peter Olsen